

Activiteitenverslag

2017

KENNISCENTRUM
IMMATERIEEL
ERFGOED
NEDERLAND

Verbreiding
Verdieping
Verbinding

} van Immaterieel Erfgoed

Een jaar vol beweging

10 maart 2018

In een korte terugblik van het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland op 2017 moeten zonder meer de huisvesting in het Nederlands Openluchtmuseum, het Activiteitenplan 2017-2020, de nieuwe website, positieve beoordeling over de accreditatie als NGO, de start van het (internationale) Intangible cultural heritage & Museums-Project én de plaatsing van het Ambacht van Molenaar op de Representatieve Lijst van Immaterieel Cultureel Erfgoed van de Mensheid worden genoemd. Maar er gebeurde meer in 2017. Daarover gaat dit Activiteitenverslag.

Leo Adriaanse,
hoofd Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland

Beeld voorkant: Zomercarnaval Rotterdam

Nieuwe stichting – dezelfde opdracht

Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland heeft als belangrijkste doelen:

- het verspreiden van kennis over en het bestuderen van immaterieel erfgoed in heden en verleden;
- het bevorderen van onderzoek naar immaterieel erfgoed;
- het stimuleren en ondersteunen van activiteiten alsmede het adviseren van overheden in Nederland, Caribisch Nederland en daarbuiten op het gebied van immaterieel erfgoed;
- als voor Nederland aangewezen *competent body* realiseren van de implementatie van het 2003 UNESCO Verdrag ter Bescherming van Immaterieel Cultureel Erfgoed in de meest brede zin van het woord;
- de coördinatie van de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland.

Sinds 1 januari 2013 vormt de toenmalige Stichting voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed een bestuurlijk onderdeel van de stichting Het Nederlands Openluchtmuseum. In de afgelopen jaren veranderde de naam echter van Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed in Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland. Daarom werd met een wijziging van de statuten op 7 augustus 2017 tevens de naam van de stichting veranderd in stichting Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland. Bestuur en toezicht geschieden door het Nederlands Openluchtmuseum. De opdracht voor de stichting bleef echter dezelfde.

Huisvesting in Arnhem

Hoewel sinds 2013 onderdeel van het Nederlands Openluchtmuseum, was het Kenniscentrum nog gehuisvest in Culemborg. Per 1 maart 2017 werd het Kenniscentrum gehuisvest in het administratiegebouw van het Openluchtmuseum. Dat betekende meer dan het bieden van facilitaire voorziening. Hoewel het Kenniscentrum als Niet-Gouvernementele Organisatie (NGO) voor UNESCO altijd een eigen gezicht naar het erfgoedveld zal blijven behouden, is het ook belangrijk om te laten zien dat dit nu vanuit een museale organisatie gebeurt. In het Activiteitenplan 2017-2020 werden verschillende activiteiten opgenomen waarbij zowel in als vanuit het Nederlands Openluchtmuseum wordt gewerkt aan de implementatie van het 2003 UNESCO Verdrag ter Bescherming van Immaterieel Cultureel Erfgoed.

Vernieuwingen in het personeelsbestand

Per 1 april trad Leo Adriaanse aan als het nieuwe hoofd van het Kenniscentrum. Hij volgde Ineke Strouken op die 32 jaar leiding had gegeven aan het Kenniscentrum en rechtsvoorganger Nederlands Centrum voor Volkscultuur. Op de Contactdag van 1 juli nam Ineke afscheid van de organisatie. Leo Adriaanse was van 1982 tot 2004 werkzaam in musea in Noord-Holland en Utrecht, achtereenvolgens als educator, conservator en manager. Sinds 2004 was hij verbonden als sector-

Het team van het Kenniscentrum bestaat inmiddels uit 10 medewerkers

hoofd ontwikkeling & advisering en plaatsvervangend directeur aan de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland. Per 1 juli trad Iris Wissenburg als officemanager aan bij het Kenniscentrum en eind 2017 en begin 2018 werden nog enkele nieuwe medewerkers aangetrokken, zowel voor het team Erfgoedzorg (Frank Hemeltjen) als voor het team Kennisontwikkeling (Susanne Verburg - volgde Miriam Geerdes op die in 2017 afscheid nam - en Marieke Helsen). Het team van het Kenniscentrum bestaat inmiddels uit 10 medewerkers.

Activiteitenplan 2017-2020

Nadat in 2016 en begin 2017 eerdere versies van een Activiteitenplan van het Kenniscentrum voor de periode 2017-2020 tweemaal een negatief advies kregen van de Raad voor Cultuur, zijn in het voorjaar van 2017 gesprekken belegd met een groot aantal stakeholders om de gemeenschappelijke visie van het Nederlands Openluchtmuseum en Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland over de omgang met het 2003 UNESCO Verdrag aan te scherpen en de door de Raad benoemde uitgangspunten nader uit te werken. Eind mei werd een nieuw Activiteitenplan 2017-2020 bij

Workshop tijdens de Contactdag op 1 juni 2017 in Culemborg

het ministerie van OCW aangeleverd. Op 17 juli werd het nieuwe Activiteitenplan positief beoordeeld door de Raad voor Cultuur. Op 9 augustus gaf het ministerie aan dit positieve oordeel te onderschrijven. In het nieuwe Activiteitenplan werd als missie voor de periode 2017-2020 aangegeven: 'Verbreding, Verdieping & Verbinding van Immaterieel Erfgoed'. De verbreding ligt vooral op het terrein van de Erfgoedzorg (zie hierna bij het Netwerk). Verdieping wordt uitgewerkt binnen de Kennisontwikkeling. Verbinding, tot slot, speelt zowel in het samengaan met het Nederlands Openluchtmuseum, als in het netwerk dat het Kenniscentrum komende jaren om zich heen wil opbouwen met andere organisaties uit erfgoed, natuur, onderwijs, toerisme, kunst & design. Binnen het mu-

Gemeenschappen, groepen en individuen kunnen op een laagdrempelige manier hun immaterieel erfgoed aanmelden

De Raad van Advies van het Kenniscentrum kwam in 2017 drie maal bijeen: op 10 maart, op 9 juni en op 8 december. Op de agenda stonden onder meer het Activiteitenplan 2017-2020, een evaluatie van de Raad in de voorgaande beleidsperiode en de positie van de Raad in de nieuwe beleidsperiode.

Straô rijden op Schouwen-Duiveland was de laatste bijschrijving in 2017

seum werd bijgedragen aan verschillende activiteiten als de Nationale Molendag en de manifestatie Beleef Landleven. Ten behoeve van de vele museumbezoekers bij Beleef Landleven werd een flyer over immaterieel erfgoed uitgebracht.

Als een van de eerste uitingen van het nieuwe Activiteitenplan belegde het Kenniscentrum op 7 juli een Masterclass Immaterieel Erfgoed in het Nederlands Openluchtmuseum, waaraan 60 erfgoedprofessionals (veelal van landelijke organisaties) deelnamen om zo nader kennis te maken met het 2003 UNESCO Verdrag en de implementatie daarvan in Nederland.

Netwerk en Inventaris

Sinds 2017 maakt het Kenniscentrum immaterieel erfgoed niet alleen zichtbaar door middel van de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland maar ook via een Netwerk. Gemeenschappen, groepen en individuen kunnen op een laagdrempelige manier, via de website www.immaterieelerfgoed.nl, hun immaterieel erfgoed hiervoor aanmelden. Pas wanneer deze beoefenaars een Erfgoedzorgplan opstellen, gericht op borging / voortzetting van hun immaterieel erfgoed, kunnen zij zich aanmelden voor de Inventaris. Op 31 december

2017 waren er 132 uitingen van immaterieel erfgoed bijgeschreven in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland, een toename van 16 ten opzichte van 31 december 2016 (116). De meeste bijschrijvingen bevinden zich in de domeinen Sociale Praktijken en Traditionele Ambachten. Deze tradities kunnen rekenen op een aanzienlijk draagvlak en trekken veel publiek.

Daarnaast waren er op 31 december 2017 94 uitingen van immaterieel erfgoed onderdeel van het Netwerk Immaterieel Erfgoed die (nog) niet in de Inventaris zijn bijgeschreven, een toename van 45 ten opzichte van 31 december 2016 (49). In het Netwerk, inclusief de Inventaris, zijn per 31 december 2017 bij elkaar dus 226 uitingen van immaterieel erfgoed in Nederland opgenomen.

De Toetsingscommissie kwam in 2017 driemaal bijeen om voordrachten voor de Inventaris te bespreken: op 8 maart, 29 juni en 13 december. In de laatste vergadering stelde de Toetsingscommissie ook een Ethische Code bij de Inventaris vast. Daarnaast werd op 13 september een Reflectiedag gehouden met het oog op de vernieuwingen in de structuur van Netwerk en Inventaris en herziening van de criteria voor voordracht. Tevens hield de Toetsingscommissie deze dag een zelfevaluatie.

De tweejaarlijkse monitoring van de bijschrijvingen in de Inventaris was in 2017 gericht op enkele bijschrijvingen uit 2014 en verder alle bijschrijvingen uit 2015.

Ambacht van Molenaar op internationale lijst

Op 7 december heeft het Intergouvernementeel Comité van UNESCO, bijeengekomen in Jeju (Zuid-Korea), besloten het Ambacht van Molenaar te plaatsen op de Representatieve Lijst van het Immaterieel Cultureel Erfgoed van de Mensheid. Deze eerste voordracht vanuit het Koninkrijk der Nederlanden werd samengesteld door een werkgroep waarin enkele molenaars-gilden, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed én het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland zitting hadden. De begeleiding werd verzorgd door het Kenniscentrum. Het belangrijkste adviesorgaan van UNESCO, de Evaluation Body, beoordeelde de voordracht als een *exemplary file*. Het Ambacht van Molenaar was in 2017 tevens de enige plaatsing in het Register van Inspirerende Voorbeelden van Borging, binnen de Nederlandse netwerkstructuur.

IE-dagen en cursussen

Op 1 juli vond de landelijke Contactdag in Culemborg plaats met als thema 'Nieuwe Verbindingen'. In het ochtendprogramma vonden plenaire lezingen en presentaties plaats (onder meer over de voorbereiding op het Europees Jaar voor het Cultureel Erfgoed in 2018) en in het middagprogramma een groot aantal workshops. Er waren 130 deelnemers aanwezig. Op 30 september (Zwolle) en 28 oktober (Tilburg) vonden voor het eerst ook regionale Inspiratiedagen plaats met als thema

Het Ambacht van Molenaar staat nu op de Representatieve Lijst van het Immaterieel Cultureel Erfgoed van de Mensheid

‘Versterk je Immaterieel Erfgoed’, met onder meer speeddates rondom nieuwe vormen van fondsenwerving en crowdfunding en workshops over nieuwe bestuursvormen. In Zwolle werd de dag geopend door wethouder Douwe Oosterveen van de gemeente Steenwijkerland (drie bijschrijvingen in de Inventaris) en namen 65 mensen deel. In Tilburg werd de dag geopend door gedeputeerde Henri Swinkels van Noord-Brabant en namen 45 mensen deel. Daarnaast vonden gedurende het gehele jaar in Arnhem cursussen plaats. Erfgoedgemeenschappen die een traditie willen voordragen voor bijschrijving in de Inventaris werden geïnformeerd over het 2003 UNESCO Verdrag, over vormen van erfgoedzorg en het opstellen van een Erfgoedzorgplan. In december werd vanuit een aantal gemeenschappen, groepen en individuen, die zijn verbonden aan een bijschrijving in de Inventaris, een klankbordgroep samengesteld om voor het Kenniscentrum te reflecteren op landelijke en regionale IE- dagen, website, nieuwsbrief, e.d. Daarnaast kwam in december ook Erfgoed Jong! bijeen, het jongeren-netwerk voor immaterieel erfgoed. Erfgoed Jong! wordt betrokken bij een denktank van jongeren ter voorbereiding op een Youth Summit in Berlijn, juni 2018, als onderdeel van het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed.

Website immaterieelerfgoed.nl

Een belangrijk instrument om bekendheid te geven aan het Verdrag ter Bescherming van Immaterieel Erfgoed en de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland is de website immaterieelerfgoed.nl. In 2015 verleende het ministerie van OCW subsidie aan het Kenniscentrum voor verdere uitbouw van de infrastructuur rondom de implementatie van het Verdrag en de Inventaris. Veel zaken konden in 2015 en 2016 worden uitgevoerd, maar de vernieuwing van de website moest worden doorgeschoven naar 2017. Op 1 februari 2017 verleende het ministerie hiervoor uitstel. In mei werd de geheel vernieuwde website opgeleverd. Op de homepage is nu duidelijk aangegeven wat immaterieel erfgoed is, hoe de structuur van Netwerk en Inventaris is opgebouwd en worden overzichten hiervan geboden.

In het verlengde van de nieuwe website werd in 2017 ook een nieuwe huisstijl voor het drukwerk van het Kenniscentrum ontwikkeld door Het Echte Werk uit Rotterdam. De Nederlandstalige versie wordt ondersteund met de steunkleur oranje en de Engelstalige versie met groen.

Vanuit het Netwerk Digitaal Erfgoed werd een achterstand in digitalisering van immaterieel erfgoed vastgesteld

Digitalisering

Vanuit het landelijke Netwerk Digitaal Erfgoed (werkprogramma Digitaal Erfgoed Bruikbaar) werd begin 2017 vastgesteld dat er een achterstand is in de digitalisering van immaterieel erfgoed. Dit werd meegenomen als actiepunten in het Activiteitenplan 2017-2020. Enerzijds werd aandacht besteed aan het ontwikkelen van een aantal minidocumentaires en anderzijds aan een infrastructuur voor een goede ontsluiting van het beeldmateriaal. Aan de Amsterdamse Filmstichting werd opdracht gegeven om een format te ontwikkelen om een aantal belangrijke tradities en rituelen uit de Inventaris vast te leggen, waarin te zien is hoe deze zorgen voor sociale cohesie in de erfgoedgemeenschappen en ook hoe de gemeenschappen die tradities en rituelen trachten levend te houden. Er zijn inmiddels documentaires gemaakt over het ambacht van molenaar, het Staphorster stipwerk, het handmatig klompen maken, het Maasheggenvlechten, het schaatsen op natuurijs/schoonrijden op de schaats, het midwinterhoornblazen, het Bloemencorso in Zundert, het bovenstemzingen in Genemuiden, de Sjaasbergergank in Valkenburg, de Valkerij en het Kopro Beki. De filmportretten zijn te vinden op het Youtube-kanaal van het Kenniscentrum en de pagina's van de betreffende gemeenschappen op immaterieelerfgoed.nl. Ook werd een bijdrage geleverd aan een documentaire van Rob Essers over de gemeenschap achter de herdenking bij de Oorlogsgraven in Margraten. Aan documentairemaker Wendy van Wilgenburg werd opdracht gegeven om een vijftal 'how to' video's te maken over een aantal bedreigde ambachtelijke vaardigheden. Deze zullen begin 2018 worden opgeleverd. Daarna wordt gekeken hoe een vervolg kan worden gegeven aan zowel de documentaires over het levend houden van

tradities als die over het voortzetten van ambachten. Voor de infrastructuur werd onderzoek gestart naar aansluiting bij het binnen het Nederlands Openluchtmuseum gebruikte Elvis Digital Asset Managementsysteem.

Kennisagenda

Het team Kennisontwikkeling stelde met het oog op het nieuwe Activiteitenplan voorjaar 2017 de vijf programmalijnen vast van de Kennisagenda voor de periode 2017-2020 (zie ook hierna bij het Research Fellowship):

1. Immaterieel Erfgoed & Superdiversiteit; 2. Immaterieel Erfgoed & Jongerencultuur; 3. Immaterieel Erfgoed & Toerisme; Materieel & Immaterieel Erfgoed; 5. Controversieel Immaterieel Erfgoed. Voor enkele programmalijnen werd al reflectie gezocht tijdens IE-dagen en conferenties, zoals Toerisme tijdens de regionale IE-dagen en Musea (onderdeel Materieel) en Superdiversiteit tijdens de IMP-conferentie in

team Netwerkprojecten. Ook werden gedurende 2017 enkele wetenschappelijke publicaties uitgebracht, zoals *Intangible heritage as dialogue and as contestation. West-Kruiskade, Rotterdam and the changing face of memory* (in: *Jahrbuch für Europäische Ethnologie* (2017): *Die Niederlande Dritte Folge* 12 (2017) 111-125).

Research Fellowship Universiteit Utrecht

Met ingang van 1 januari 2017 is Albert van der Zeijden vanuit het Kenniscentrum voor twee dagen per week, en gedurende een periode van vijf jaar, gastonderzoeker Intangible Heritage Studies aan de Universiteit Utrecht. Het doel van het Research Fellowship Intangible Heritage Studies is:

1. het onderzoek naar immaterieel erfgoedpraktijken bevorderen;
2. vanuit de onderzoeksgroep Cultuurgeschiedenis een onderzoeksplatform en -programma voor immaterieel

Bespreking over diversiteit immaterieel erfgoed in musea tijdens IMP-conferentie in Rotterdam

Rotterdam (zie op pagina 11). In 2018 zal een presentatie van de Kennisagenda worden belegd en aangegeven hoe in de uitwerking én oplevering van de programmalijnen is voorzien. Waar mogelijk wordt bij de uitwerking kennis gedeeld met andere afdelingen van het Nederlands Openluchtmuseum, zoals de wetenschappelijke staf van de sector Presentatie & Educatie, conservatoren van de sector Collecties & Beheer en het

erfgoed opzetten en werken aan de uitbouw van de Kennisagenda voor immaterieel erfgoed voor de periode 2017-2020;

3. onderzoek doen op het terrein van Intangible Heritage Studies.

Vanuit het Research Fellowship werd een aantal colleges verzorgd en scripties begeleid.

Evaluatie Kenniscentrum als NGO

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland is sinds 2012 wereldwijd één van de 164 organisaties die bij UNESCO zijn geaccrediteerd als Niet-Gouvernementele Organisatie bij het Verdrag ter Bescherming van Immaterieel Cultureel Erfgoed, de enige uit Nederland. In 2017 werd deze accreditatie bij UNESCO geëvalueerd. Op 15 november berichtte UNESCO dat het Kenniscentrum haar nationale en internationale taken naar behoren heeft vervuld. UNESCO besloot daarom tot een verlenging van de accreditatie voor weer een periode van vijf jaar. Het Kenniscentrum is internationaal onder meer actief in het ICH-NGO Forum en de werkgroep Heritage Alive en coördineert de werkgroep Research. Daarnaast had het Kenniscentrum in 2015 zitting in de Evaluation Body, dat de internationale voordrachten beoordeelt.

UNESCO kent een zesjaarlijkse evaluatie / verantwoording voor de landen die het 2003 Verdrag ter Bescherming van Immaterieel Cultureel Erfgoed hebben ondertekend. Omdat Nederland hiervoor in 2018 voor de eerste keer aan de beurt is, werden in het najaar van 2017 verkennende besprekingen gehouden met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (Erfgoedmonitor) en het Sociaal en Cultureel Planbureau om te onderzoeken hoe hiervoor benodigde data kunnen worden verzameld. Echter, in december 2017 besloot het Intergouvernementeel Comité tijdens haar vergadering in Jeju (Zuid-Korea) tot nieuwe criteria voor deze evaluatie / verantwoording, waardoor de Nederlandse bijdrage tot minstens 2019 is uitgesteld.

Intangible cultural heritage & Museums Project

Op 7 november ging in Museum Rotterdam het meerjarige internationale Intangible cultural heritage & Museums Project (IMP) van start, waarin het Kenniscentrum als partner optreedt. Het project wordt gefinancierd vanuit het programma Creative Europe (Europese Unie), met bijdragen van de Vlaamse overheid en het Zwitserse Bundesamt für Kultur. Maar ook het Kenniscentrum zelf levert een financiële bijdrage. De Werkplaats immaterieel erfgoed (België) coördineert het project. Naast Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland zijn ook organisaties uit België, Zwitserland, Frankrijk en Italië in het project vertegenwoordigd.

In elk van de landen zullen in de jaren 2017-2020 een conferentie en een expertmeeting over immaterieel erfgoed en musea plaatsvinden, steeds toegespitst op een specifiek thema. Nederland deed in Rotterdam de aftrap met het thema 'Diversiteit'. Aan de conferentie namen 75 mensen uit binnen- en buitenland deel; aan de expertmeeting 25. In de Museumweek van 2018 zal (n.a.v. de conferentie) een special van het vakblad Museumpeil verschijnen, geheel gewijd aan de relatie tussen musea en immaterieel erfgoed.

Provincie Overijssel

In 2015 en 2016 ondersteunde de Provincie Overijssel immaterieel erfgoedbeoefenaars in die provincie in de zorg voor het immaterieel erfgoed. Deze ondersteuning bleek heel nuttig en werd zeer gewaardeerd door zowel de beoefenaars als door het Kenniscentrum. In 2016 deed het Kenniscentrum daarom opnieuw een aan-

Gedurende 2017 werd gewerkt aan het in beeld brengen van immaterieel erfgoed in Overijssel

vraag voor ondersteuning van het project 'Immaterieel Erfgoed in Overijssel'. Door de Provincie werd wederom een subsidie verleend voor de uitvoering van dit project in de periode 2017-2018. Gedurende 2017 werd gewerkt aan verbreding van het Netwerk in Overijssel (6 nieuwe organisaties) en het in beeld brengen van immaterieel erfgoed in Overijssel, onder meer door de IE-dag op 30 september in Zwolle. Daarnaast hebben het Kenniscentrum en Provincie in juni 2017 de doelen voor 2018 geactualiseerd en gericht op meer versterking van het economisch draagvlak voor ambachtelijke tradities, een onderzoek naar immaterieel erfgoed & toerisme en

December bleek een piekperiode toen alle landelijke media aandacht besteedden aan het Ambacht van Molenaar

een training voor erfgoedorganisaties op het gebied van 'passend besturen'. Middels een tussenrapportage werd hiervoor op 30 november een voorstel ingediend. Op 23 januari 2018 antwoordde de Provincie Overijssel hier positief op. Uitvoering is voorzien voor 2018.

Nederlands Caribisch gebied

Op 2 december 2015 heeft het ministerie van OCW het Kenniscentrum opdracht gegeven voor verkenning op de implementatie van het 2003 UNESCO Verdrag ter Bescherming van het Immaterieel Erfgoed in het Nederlands Caribisch gebied, met daaraan gekoppeld een subsidie voor de jaren 2016 en 2017. In augustus 2017 heeft het Kenniscentrum het ministerie hierover een tussenrapportage gestuurd. Daarin werd onder meer de totstandkoming van het Dutch Caribbean ICH Committee geschetst, op basis van de in 2015 opgestelde Willemstad Declaration. Ook werd verslag gedaan van de activiteiten op het gebied van *capacity building*, zoals de training van 3 tot 7 april 2017 op Bonaire, waaraan het Kenniscentrum bijdroeg. Tevens werd een voorstel gedaan voor een inventarisatie per eiland i.s.m. het Dutch Caribbean ICH Committee (stand van zaken, wensen voor komende periode, mogelijk internationale voordrachten, e.d.) Uitvoering hiervan bleek echter pas mogelijk in 2018. Op 22 december werd om die reden verlenging van de subsidieperiode aangevraagd bij het ministerie tot 31 december 2018. Op 12 februari 2018 werd de verlenging vanuit het ministerie verleend.

Media

Het 2003 UNESCO Verdrag, de bijschrijvingen in de Inventaris en bovenal de eerste Nederlandse plaatsing op de Representatieve Lijst van Immaterieel Cultureel

Erfgoed van de Mensheid zorgden ook in 2017 voor veel aandacht in de media. Begin december bleek een piekperiode toen vrijwel alle landelijke media (journaals en actualiteitenrubrieken op televisie en radio, dagbladen en websites) aandacht besteedden aan het Ambacht van Molenaar. Daarnaast werd het Kenniscentrum gedurende het gehele jaar regelmatig benaderd door media voor achtergrondinformatie bij tal van uitingen van immaterieel erfgoed. Waar mogelijk tracht het Kenniscentrum hier de traditiedragers zelf actief bij te betrekken. Zij zijn immers de ervaringsdeskundigen. Aandachtspunt blijft de (vaak door media zelf veroorzaakte) verwarring over de verschillende inventarissen en lijsten met betrekking tot UNESCO. Al te gemakkelijk wordt een bijschrijving in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland omschreven als "erkend erfgoed" of gelijkgesteld aan plaatsing op de Werelderfgoedlijst.

Omdat het Kenniscentrum vanaf 2016 zelf geen geprinte tijdschriften / nieuwsbrieven meer uitgeeft, werd in 2017 gestart met een digitale nieuwsbrief, gekoppeld aan de vernieuwde website. Er verschenen in 2017 drie nieuwsbrieven. Daarnaast werd in 2017 het gebruik van een aantal social media (Facebook, LinkedIn, Twitter en Youtube) geïntensiveerd.

Helpdesk en advisering

Belangrijke taak gedurende het gehele jaar 2017 was het beschikbaar zijn voor eenieder die informatie wilde hebben over immaterieel erfgoed (helpdesk) en de gemeenschappen verbonden aan de Inventaris die het Kenniscentrum op specifiek gebied om advisering vroegen (zoals juridisch advies aan de stichting Behoud Drentse Schaapskudden, PR-advies aan de stichting Sint & Pieten Gilde, de Vereniging Woonwagencultuur en de Gassan Vakopleiding). Op de vernieuwde website werd een lijst van veelgestelde vragen aangelegd, die voortdurend wordt aangevuld.

Daarnaast was het Kenniscentrum zelf ook actief in advisering bij overleggen van Kunsten '92 (in 2017 met name gericht op het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed), van het ministerie van OCW (Erfgoed Telt voor een toekomstbestendig erfgoedbeleid en Berenschot inzake de ondersteuningsstructuur in de culturele sector), de Nationale UNESCO Commissie, het Vlaams-Nederlands overleg (met tapis plein -nu Werkplaats im-

In 2017 werd de traditie van Kopro Beki vastgelegd in een documentaire

materieel erfgoed- en LECA), evenals het overleg van het Verbond van de Lage Landen én de hiervoor genoemde internationale werkgroepen van het ICH-NGO Forum. Ook werden bijdragen (workshops, lezingen en adviezen) geleverd aan de Historicidagen (24-26 augustus) en verschillende museale - en erfgoedconferenties in Amsterdam (Reinwardt Academie, 6 april) Soesterberg (Nationaal Militair Museum, 24 april), Utrecht (Museum Speelklok, 12 oktober) en Eindhoven (Erfgoed Brabant, 16 november).

Het netwerk van ambachtgerelateerde musea werd geadviseerd over een educatieve infrastructuur en geïnfomeerd over een in 2018 op te zetten AmbachtenLab. Van dat AmbachtenLab werd van 21 tot 29 oktober een voorproefje gegeven tijdens de Dutch Design Week in Eindhoven, m.m.v. ambachtslieden van het Staphorster stipwerk en Hindelooper schilderwerk.

Jaarverslag

In maart werd de jaarrekening over 2016 van de (toen nog) Stichting voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed uitgebracht en gepubliceerd. Omdat per 1 januari 2017 alle activiteiten, risico's, activa en passiva van de (vernieuwde) stichting Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland aan de stichting Het Nederlands Openluchtmuseum zijn overgedragen, neemt het Nederlands Openluchtmuseum met ingang van 2017 de financiële verantwoording van het Kenniscentrum

Immaterieel Erfgoed Nederland in haar jaarrekening op. Wel zal jaarlijks een Activiteitenverslag vanuit de stichting Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland worden uitgebracht; in april 2017 bracht de stichting het Activiteitenverslag 2016 (waarin ook de bereikte resultaten over de periode 2013-2016 benoemd werden) uit. Het werd verspreid en in mei op de vernieuwde website geplaatst. In mei bracht de stichting ook een apart verslag uit van het project 'Immaterieel Erfgoed in Overijssel' in de jaren 2015-2016.

Zoals hierboven aangegeven is de financiële verantwoording van de stichting Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland te vinden in het Jaarverslag 2017 van de stichting Het Nederlands Openluchtmuseum.

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland in 2017

RAAD VAN TOEZICHT

- Prof. dr. P. (Paul) Schnabel (voorzitter), voormalig directeur Sociaal en Cultureel Planbureau, Universiteitshoogleraar Universiteit Utrecht, lid Eerste Kamer D66, kroonlid Sociaal-Economische Raad
- Mr. drs. C.O. (Ole) Bijster, voorzitter Nederlands Instituut voor Farmaco Genetisch Onderzoek, bestuurder Babel Holding B.V.
- M.H.H. (Marijke) van Haaren-Koopman, wethouder gemeente Berkelland
- J.G. (Ineke) Stam, commissaris, toezichthouder en executive coach. Voormalig voorzitter CvB Politieacademie en hoofdcommissaris van politie
- Drs. ir. J. (Jeroen) van der Veer, voormalig CEO Shell, nu o.m. voorzitter raad van commissarissen ING groep en Philips
- Drs. A.S.M. (Rian) Vreeburg, directeur Hulpverlening ANWB
- Drs. R.J.X. (Roland) Wanders (tot 1 november), voormalig CFO en statutair directeur ANWB
- Drs. E.M. (Engelhardt) Robbe RA (vanaf 5 oktober), Chief Quality Officer en lid raad van bestuur Deloitte Nederland

DIRECTEUR-BESTUURDER

- Dr. W. (Willem) Bijleveld

MEDEWERKERS

- L.C.M. (Leo) Adriaanse MEd (vanaf 1 april), hoofd
- Dr. S.M. (Sophie) Elpers, wetenschappelijk medewerker
- Dr. M. (Miriam) Geerdes-Gazzah (tot 1 november), wetenschappelijk medewerker
- A.J.M. (Arie) Koelemij, adviseur erfgoedzorg
- Drs. S. (Saskia) van Oostveen, teamleider erfgoedzorg
- P.J.J.H.M. (Pieter) van Rooij, adviseur erfgoedzorg
- Drs. H.T.L.C. (Ineke) Strouken (tot 1 april), directeur
- I.H.A. (Iris) Wissenburg MSc (vanaf 1 juli), officemanager
- Dr. A.T. (Albert) van der Zeijden, teamleider kennisontwikkeling

RAAD VAN ADVIES

- Y. (Yvonne) van der Zee (voorzitter), Cultuur en Erfgoed Regio Gooi en Vecht, lid Raad van Toezicht Cultuurgebouw Haarlemmermeer, lid Bestuur Prins Bernhard Cultuurfonds Noord-Holland
- F. (Frans) Schouten MSc, Associate Professor Visitor Management
- Dr. P.J.M. (Paul) Bastiaansen, erfgoedverantwoordelijke Stichting Bloemencorso Zundert
- Mr. W.B.J. (Wim) Goossens, vennoot in de maatschap Goossens en Goossens Juristen, internationaal bedrijfsjurist
- A.A. (Arlette) Thys, voormalig ambtenaar van het Vlaamse Ministerie van Cultuur

TOETSINGSCOMMISSIE INVENTARIS IMMATERIEEL ERFGOED NEDERLAND

- F. (Frans) Schouten MSc (voorzitter), Associate Professor Visitor Management
- Drs. M.A. (Marieke) Brugman, beleidscoördinator Nationale UNESCO Commissie Nederland
- Drs. A.H. (Adriaan) Buiks, voormalig senior beleidsadviseur cultureel erfgoed bij de Provincie Overijssel
- Ing. J. (Jan) van der Meulen, kenner Nederlandse Folklore
- Drs. A.L.Th. (Angelo) Tromp, cultureel attaché Kabinet van de Gevolmachtigde Minister van Aruba
- J. (Jorijn) Neyrinck, coördinator tapis plein vzw expertisecentrum immaterieel erfgoed en participatie België
- A. (Anne) Schepers MA, PhD-kandidaat Universiteit Maastricht en docent Nederlands

Eind 2017 werd vanuit een aantal gemeenschappen, groepen en individuen, die zijn verbonden aan een bijschrijving in de Inventaris, een klankbordgroep samengesteld om voor het Kenniscentrum te reflecteren op landelijke en regionale dagen, website, nieuwsbrief, e.d. Daarnaast kwam eind 2017 ook Erfgoed Jong! bijeen, het jongeren-netwerk voor immaterieel erfgoed, dat wordt betrokken bij een denktank van jongeren ter voorbereiding op een Youth Summit in Berlijn, juni 2018, als onderdeel van het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed.

KENNISCENTRUM
IMMATERIEEL
ERFGOED
NEDERLAND

www.immaterieelerfgoed.nl

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland
Hoeflerlaan 4
6816 SG Arnhem

info@immaterieelerfgoed.nl
telefoon 026 - 3576 113

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland
is onderdeel van het Nederlands Openluchtmuseum.